

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

«Προσαρμογή στις διατάξεις της οδηγίας 94/56/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τη θέσπιση βασικών αρχών που διέπουν τις έρευνες ατυχημάτων και συμβάντων Πολιτικής Αεροπορίας – Ενίσχυση της Κρατικής Εποπτείας επί των Προτύπων Ασφάλειας Πτήσεων και ρύθμιση συναφών οργανωτικών θεμάτων της Υ.Π.Α.»

Ι. Στις 21 Νοεμβρίου 1994 το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέδωσε την υπ' αριθ. 94/56 Οδηγία για τη θέσπιση των βασικών αρχών που διέπουν τις έρευνες ατυχημάτων και συμβάντων της πολιτικής αεροπορίας. Όπως προκύπτει από το Προοίμιο της Οδηγίας, η θέσπιση της Οδηγίας στηρίχθηκε κατά βάση στις ακόλουθες εκτιμήσεις. Δηλαδή, «ότι θα πρέπει να διατηρηθεί στην Ευρώπη υψηλό γενικό επίπεδο ασφάλειας της πολιτικής αεροπορίας και να καταβληθεί κάθε προσπάθεια προκειμένου να μειωθεί ο αριθμός των ατυχημάτων και των συμβάντων. Η ότι η ταχεία διεξαγωγή της τεχνικής διερεύνησης ατυχημάτων και συμβάντων πολιτικής αεροπορίας αναμένεται ότι θα βελτιώσει την ασφάλεια των πτήσεων, συμβάλλοντας στην πρόληψη αυτών των ατυχημάτων και συμβάντων... Η ότι οι έρευνες ατυχημάτων και συμβάντων πολιτικής αεροπορίας θα πρέπει να διενεργούνται από ανεξάρτητο οργανισμό ή όργανο, ή υπό τον έλεγχό του, προκειμένου να αποφεύγονται συγκρούσεις συμφερόντων και να αποφεύγεται ο οργανισμός ή όργανο ερευνών να ενέχεται κατά οποιονδήποτε τρόπο στα αίτια του γεγονότος που ερευνάται... Η ότι μοναδικός σκοπός της τεχνικής έρευνας είναι η αποκόμιση διδαγμάτων που θα μπορούσαν να συμβάλουν στην πρόληψη μελλοντικών ατυχημάτων και συμβάντων και ότι, κατά συνέπεια, η ανάλυση του γεγονότος, τα πορίσματα και οι συστάσεις ασφάλειας που διατυπώνονται δεν αποσκοπούν στην διαπίστωση του πταίσματος ή την εκτίμηση ευθυνών».

II. Με το υπό ψήφιση Σχέδιο Νόμου η Ελλάς ενσωματώνει την Οδηγία στην ελληνική έννομη τάξη (σημειώνεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 12 I της Οδηγίας, τα κράτη μέλη έπρεπε να είχαν συμμορφωθεί με αυτήν το αργότερο ως τις 21 Νοεμβρίου 1996).

1. Σύμφωνα με το άρθρο 4 I ΣχN, «[α]ποκλειστικός σκοπός της διερεύνησης είναι η διακρίβωση των αιτίων που προκάλεσαν το ατύχημα ή το σοβαρό συμβάν, με στόχο την πρόληψη ατυχημάτων ή συμβάντων και δεν αποσκοπεί στη διαπίστωση υπαιτιότητας και στον καταλογισμό ευθυνών ή αξιώσεων». Η διάταξη (βλ. επίσης και 7 I ΣχN) ανταποκρίνεται απολύτως στη βασική σύλληψη της Οδηγίας να μην αποσκοπεί η έρευνα των αιτίων του ατυχήματος στον καταμερισμό ευθυνών για την τέλεσή του (βλ. και 4 III της Οδηγίας: «Οι έρευνες που αναφέρονται στην παράγραφο 1 δεν αποσκοπούν επ' ουδενί στη διαπίστωση υπαιτιότητας ή ευθυνών»).

Πρέπει πάντως να επισημανθεί ότι η εξακρίβωση των αιτίων, που προκάλεσαν το αεροπορικό ατύχημα, θα διατυπώνεται στο Πόρισμα της Διερεύνησης (άρθρο 14 ΣχN). Το Πόρισμα συντάσσεται από την Επιτροπή Διερεύνησης Ατυχημάτων και Ασφάλειας Πτήσεων. Η Επιτροπή αυτή έχει διοικητική αυτοτέλεια και ο Πρόεδρός της είναι κρατικός λειτουργός (5 IV ΣχN). Με βάση τα καθήκοντα που της ανατίθενται σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις, το έργο της Επιτροπής θα μπορούσε να παραλληλισθεί με αυτό των πραγματογνωμόνων και το Πόρισμά της να αξιολογηθεί ως πραγματογνωμοσύνη. Εξ άλλου, καθώς το ίδιο Πόρισμα συντάσσεται από δημόσιους λειτουργούς που ενεργούν στο πλαίσιο των καθηκόντων τους, φαίνεται ότι μπορεί να ενταχθεί στην κατηγορία των δημόσιων εγγράφων - ως δημόσιο ορίζεται «κάθε έγγραφο που συντάσσεται από δημόσιο υπάλληλο ή δημόσιο λειτουργό ή πρόσωπο που ασκεί δημόσια υπηρεσία ή λειτουργία, καθύλην και κατά τόπο αρμόδιο, στο πλαίσιο της ασκήσεως των καθηκόντων του σύμφωνα με τους νόμιμους τύπους» (βλ. Γέσιου-Φαλτσή, Δίκαιο αποδείξεως, 3η έκδ., 1985, σ. 277). Ως δημόσιο έγγραφο, το Πόρισμα της Επιτροπής θα έχει τη δεσμευτική αποδεικτική δύναμη που του αναγνωρίζουν τα άρθρα 438 («ως προς όσα βεβαιώνονται στο έγγραφο ότι έγιναν από το πρόσωπο που συνέταξε το έγγραφο») και 440 ΚΠολΔ («ως προς όσα βεβαιώνονται σ' αυτό, την αλήθεια των οποίων ώφειλε να διαπιστώσει εκείνος που έχει συντάξει το έγγραφο» Η επιτρέπεται όμως ανταπόδειξη»). Κατά τα λοιπά, θα έχει την αποδεικτική ισχύ της πραγματογνωμοσύνης (387 ΚΠολΔ: εκτιμάται ελεύθερα).

Το Πόρισμα της Επιτροπής θα μπορούσε, επομένως, να χρησιμοποιηθεί ως αποδεικτικό μέσο με το ανωτέρω περιεχόμενο, λ.χ. σε μία δίκη κατά της αεροπορικής εταιρίας, με αντικείμενο την καταβολή αποζημιώσεως λόγω

ευθύνης της για την τέλεση του αεροπορικού ατυχήματος. Αυτή η δυνατότητα δεν είναι αντίθετη προς τον σκοπό της σύνταξης του Πορίσματος, όπως τον περιγράφει το άρθρο 4 Ι ΣχΝ κατά το πρότυπο της Οδηγίας. Διότι στο Πόρισμα αυτό δεν θα αναγράφεται ποιος ευθύνεται για το ατύχημα ούτε θα διαγράφονται οι πιθανές αξιώσεις, που γεννώνται από την πρόκλησή του. Βεβαίως, στο σημείο αυτό οι προτεινόμενες διατάξεις φαίνεται να κινούνται ανάμεσα σε λεπτά όρια. Ορίζεται ότι το Πόρισμα πρέπει να περιέχει και τον προσδιορισμό των αιτιών ή των πιθανών αιτιών του συμβάντος (4 Ι, 14 ΙΙ ΣχΝ), χωρίς όμως να προβαίνει στον καθορισμό της υπαιτιότητας. Η διάκριση είναι θεωρητικώς δυνατή, η σαφής τήρησή της όμως θα συναρτάται, εν πολλοίς, από την ακριβή διατύπωση του Πορίσματος.

2. Σύμφωνα με το άρθρο 12 Ι ΣχΝ, αν υπάρχουν γεγονότα που δικαιολογούν δυσπιστία για την αντικειμενικότητα των μελών της Επιτροπής, «όποιος έχει έννομο συμφέρον μπορεί να υποβάλει στην Επιτροπή αίτηση εξαίρεσης». Ομοίως, το άρθρο 22 Ι ΣχΝ προβλέπει ότι μετά την έκδοση του Πορίσματος, η Επιτροπή παρέχει αντίγραφό του σε «όποιον έχει έννομο συμφέρον». Οι διατάξεις δεν διευκρινίζουν ποιος μπορεί να έχει έννομο συμφέρον να ζητήσει την εξαίρεση των μελών της Επιτροπής ή να λάβει αντίγραφο του Πορίσματος. Κατά περίπτωση, το ζήτημα θα μπορούσε να προκαλέσει δυσχέρειες. Έτσι, «έννομο συμφέρον» θα είχε, κατ' αρχήν, λ.χ. ο κληρονόμος του θανόντος σε αεροπορικό ατύχημα, ο οποίος σκοπεύει να ασκήσει αγωγή αποζημιώσεως κατά της αεροπορικής εταιρίας. Εν τούτοις, όπως αναφέρθηκε, το Πόρισμα δεν συντάσσεται για να κατανεμηθεί η υπαιτιότητα ως προς την πρόκληση του ατυχήματος ούτε να διαγνωσθούν πιθανές αξιώσεις από αυτό, κάτι που θα μπορούσε να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι ο κληρονόμος δεν έχει τελικώς «έννομο συμφέρον» να ζητήσει την εξαίρεση ή να λάβει το πόρισμα. Προς αποφυγή ερμηνευτικών αποκλίσεως δεν θα ήταν άστοχο να διευκρινισθεί, έστω υπό ενδεικτική διατύπωση, ποιος θα μπορούσε να δικαιολογήσει έννομο συμφέρον, πολύ περισσότερο που σχετικά αποφασίζει «σε πρώτο και τελευταίο βαθμό η Επιτροπή σε ολομέλεια» (12 Ι εδ. γ' ΣχΝ).

Σύμφωνα με το άρθρο 12 ΙΙ ΣχΝ, το πρόσωπο, κατά του οποίου στρέφεται η αίτηση εξαίρεσης, δεν μετέχει στις εργασίες της διερεύνησης μέχρι να αποφασίσει η Επιτροπή. Ορίζεται δε ότι «[δ]ιαδικαστικές πράξεις που έχουν ήδη ενεργηθεί παραμένουν έγκυρες». Ο όρος «διαδικαστικές πράξεις» προσήκει σε πράξεις, που τελούνται στο πλαίσιο οργανωμένης δικαστικής διαδικασίας, ενώ εδώ πρόκειται για πράξεις που έγιναν κατά τη διάρκεια της διερεύνησης. Θα ήταν ακριβέστερο αν απαλειφόταν ή διευκρινιζόταν ο όρος «διαδικαστικές».

3. Σύμφωνα με το άρθρο 32 VI ΣχN, οι Επιθεωρητές Ασφάλειας Πτήσεων μπορούν, μεταξύ άλλων, να υποβάλλουν αιτιολογημένη πρόταση προς τις αρμόδιες αρχές για να εκδοθεί εντολή ακινητοποίησης του αεροσκάφους. Ορίζεται δε ότι «[η] άσκηση αίτησης ακυρώσεως, αίτησης αναστολής, προσφυγής ή άλλου ενδίκου μέσου κατά της πράξης ακινητοποίησης του αεροσκάφους ή κατά της αναστολής ή ανάκλησης πιστοποιητικού πτητικής λειτουργίας αερομεταφορέα δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα». Η διατύπωση της προτεινόμενης διατάξεως θα μπορούσε να δώσει λαβή σε παρανοήσεις. Προφανώς εννοείται ότι η υποβολή αιτήσεως ακυρώσεως και αιτήσεως αναστολής ή η άσκηση άλλου ενδίκου μέσου ή ενδίκου βοηθήματος δεν συνοδεύονται από αυτοδίκαιο ανασταλτικό αποτέλεσμα. Αυτό δεν σημαίνει όμως ότι δεν θα είναι δυνατό να ζητηθεί από το αρμόδιο δικαστήριο να ανασταλεί η ισχύς της απαγόρευσης πτήσεων, αν πιθανολογείται η βασιμότητα των λόγων της αιτήσεως ακυρώσεως ή άλλου ενδίκου βοηθήματος, εν όψει και της βέβαιης βλάβης που προκαλείται από αυτήν την απαγόρευση. Αναδιατύπωση της προτεινόμενης διατάξεως προς την ανωτέρω κατεύθυνση θα συνέβαλε στην αποφυγή παρανοήσεων.

Αθήνα, 2 Απριλίου 2001

Ο εισηγητής

Στέλιος Ν. Κουσούλης
Προϊστάμενος του Τμήματος
Επικ. Καθηγητής Παν/μίου Αθηνών

Ο προϊστάμενος της Διεύθυνσης
Αντώνης Μ. Παντελής
Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

Για το Επιστημονικό Συμβούλιο
Κώστας Μαυριάς
Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών